

Xheladin Gosturani

BIBLIOTEKA

80

966

**Historia
e
Albanologjisë**

alpin

80
966

Xheladin Gosturani

Historia e Albanologjisë

56480

albin

HISTORIA E ALBANOLOGJISË
Xheladin Gosturani

RECENSENTË
Prof. Mahir Domi
Prof.,Dr. Seit Mansaku

ART&GRAFIK
Albert Sakaj

KOPERTINA
Albert Sakaj

© AUTORI

SHTYPUR
M.N.S

ISBN: 99927 - 32 - 19 - 9

Për botimin e këtij libri ndihmoi dhe financoi Fondacioni "Soros", si pjesë e programit të tij "Libri për një shoqëri të hapur"

albin, Tiranë 1999

Profesor MAHIR DOMIT
Ndihma e të cilit ka qenë e pakursyer.

PARATHËNIE

Vepra Historia e Albanologjisë përbëhet nga dy pjesë.

Në Pjesën e Parë Gjuha shqipe gjatë shekujve jepet një pamje e plotë, por shumë e përmbledhur, e tërë zhvillimit historik të gjuhës shqipe që në lashtësi, duke e parë atë si gjuhë indoeuropjane e duke i caktuar edhe vendin përkatës në Familjen indoeuropjane. Më tej flitet për shqipen si pasardhëse e ilirishes, duke sjellë për këtë qëllim argumente gjuhësore, historike, arkeologjike, gjeografike; bëhet fjalë për tiparet thelbësore të shqipes, të cilat nuk janë trashëgim indoeuropjan, por paraqiten si zhvillim i brendshëm i saj; shtjellohet mirë ndeshja e shqipes me gjuhët ballkanike, ndeshje e cila çoi në formimin e Njesisë gjuhësore ballkanike, në Afrinë Kulturore ballkanike, në Ballkanizmat.

Me këtë rast trajtohen qart marrëdhëniet sllavo-shqiptare, greko-shqiptare dhe rumuno-shqiptare.

Më tutje gjithashtu ravijëzohet një pamje e plotë e dy kryedialekteve të shqipes, afritë dhe dallimet e tyre, theksohet Njësia e gjuhës shqipe, vihet në dukje lëvrimi dhe pasurimi i saj gjatë Rilindjes sonë Kombëtare, si edhe formimi dhe konsolidimi i gjuhës letrare kombëtare pas Luftës së dytë Botërore.

Në Pjesën e dytë është trajtuar, përsa dihet gjer më sot, gjithë mendimi shkencor që është shprehur qoftë nga vendasit, qoftë nga të huajt për origjinën e gjuhës shqipe, për strukturën gramatikore të saj dhe për prejardhjen e popullit shqiptar.

Për ta dhënë pamjen sa më të plotë e sa më të saktë, studimi i gjuhës shqipe është ndarë në katër periudha.

Për çdo Periudhë janë vënë në dukje, me një analizë përmbledhëse, veprat, studimet, punimet, artikujt e autorëve vendas, arbëreshë, të huaj, duke i grupuar veçantë secilët por duke i nxjerrë

në pah mendimet dhe vlerësimet e tyre për origjinën e gjuhës shqipe e të shqiptarëve, si edhe vëzhgimet e tyre për strukturën e shqipes.

Në *Periudhën* e fundit, pas Luftës së dytë Botërore, janë theksuar arritjet e gjuhësisë shqiptare në këtë lëmë, si edhe janë përmendur **Qendrat albanologjike** me studiuesit e tyre më të rëndësishëm sot nëpër Botë.

Vepra që po paraqesim ka vlera të mëdha dhe është shumë e nevojshme për studentët e viteve të katërta të Degëve të gjuhës shqipe në Universitetet e Tiranës, Shkodrës, Elbasanit, Gjirokastrës, për studentët që vazhdojnë me korrespondencë në këto Degë, si edhe për studentët shqiptarë në Kosovë, Maqedoni dhe në Mal të Zi.

Ky botim do të jetë i dobishëm dhe me interes për t'u pajisur me kulturë albanologjike edhe masa e gjërë e intelektualëve të sferave të ndryshme, punonjësit e ndryshëm, të cilët duan të dinë e të njohin historinë e Albanologjisë.

Ky Libër është shkruar me një gjuhë të thjeshtë për t'u kuptuar nga të gjithë; ai është rezultat i studimeve dhe konspektiveve të veprave, punimeve kushtuar gjuhës shqipe; është rezultat edhe i studimit të disa veprave përgjithësuese të vëna si Bibliografi në fund, të cilat kanë shërbyer si bazë.

Do të theksoj se si themel të kësaj Vepre kanë shërbyer Studimet e pavdekshme të **profesor Eqrem Çabejt** dhe mendimet e **profesor Mahir Domit**, të cilëve u detyrohem shumë.

Krejt Vepra është koncentrim i mendimeve të shprehura për gjuhën shqipe dhe popullin shqiptar gjatë shekujve, prandaj edhe nuk do të ketë citime, por vetëm një Bibliografi në fund.

Patjetër, me daljen e një dokumentacioni të ri, me zbulimin dhe me njohjen e fakteve dhe të dhënave të reja gjuhësore e historike, do të lind nevoja e një Botimi tjetër dhe më të plotë, çka do të mirëpritet përzemërsisht.

Autori

Pjesa e Parë

Gjuha Shqipe gjatë shekujve

Gjuha Shqipe gjatë shekujve

Në veprën tonë **Historia e Gjuhësisë Botërore gjatë Shekujve dhe disa Çështje Teorike të saj**; ky Kapitull, i cili iu bashkangjit nga fundi, është trajtuar shkurt, ndërsa në këtë Botim atë do ta shtjellojmë shumë më gjërë, duke sjell fakte, argumente, konsiderata të tjera për të ndriçuar sa më mirë problematikën në shqyrtim.

Gjuhët janë të lidhura në popujt, me njerëzit që i flasin, prandaj historia e gjuhëve në thelb është pasqyrë e historisë së popujve.

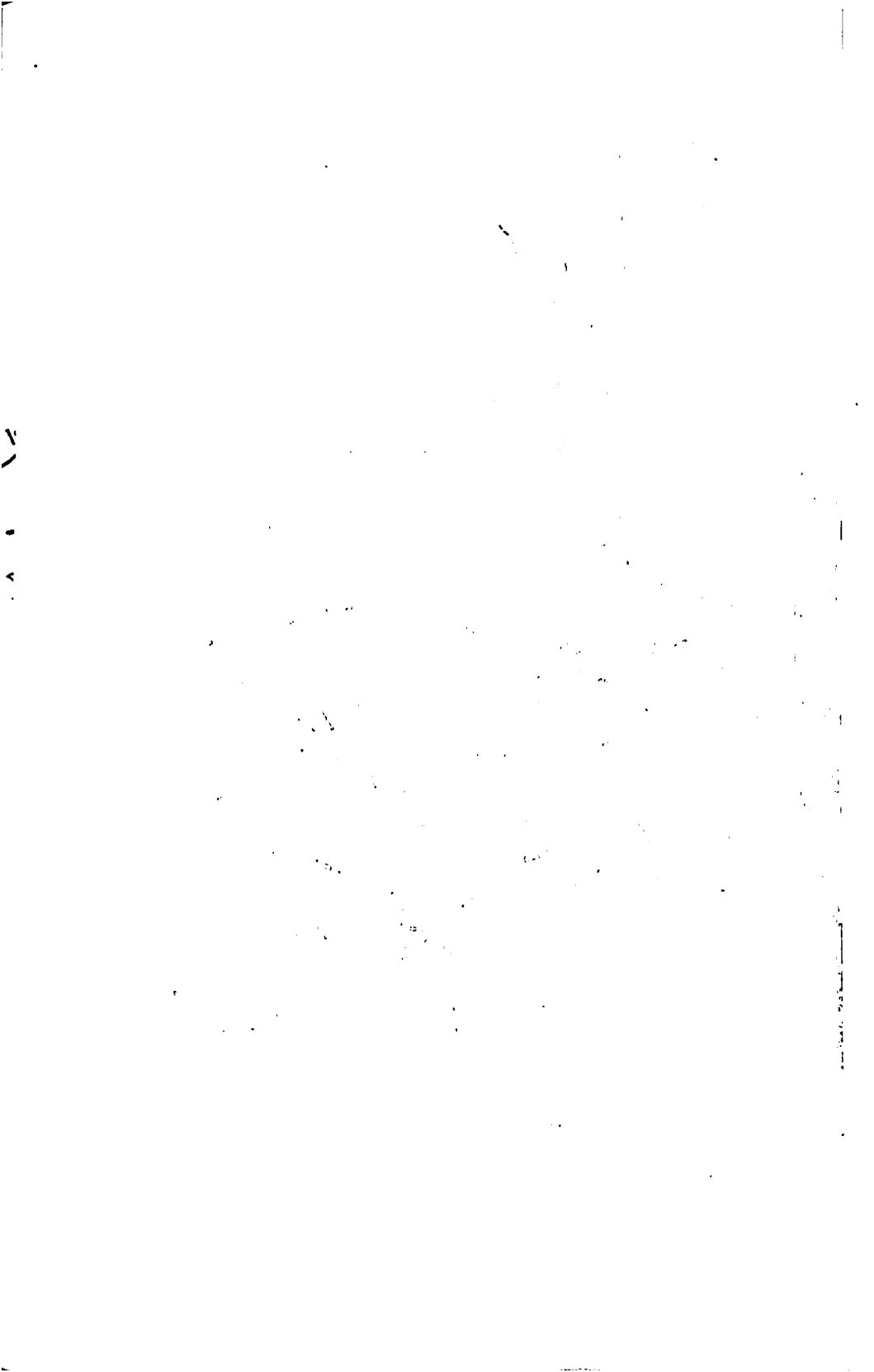
Gjuha sjell materiale me interes për të kaluarën e popullit, plotëson dhe saktëson shumë herë të dhënat e burimeve të tjera, sidomos për periudha e aspekte të padokumentuara të së kaluarës.

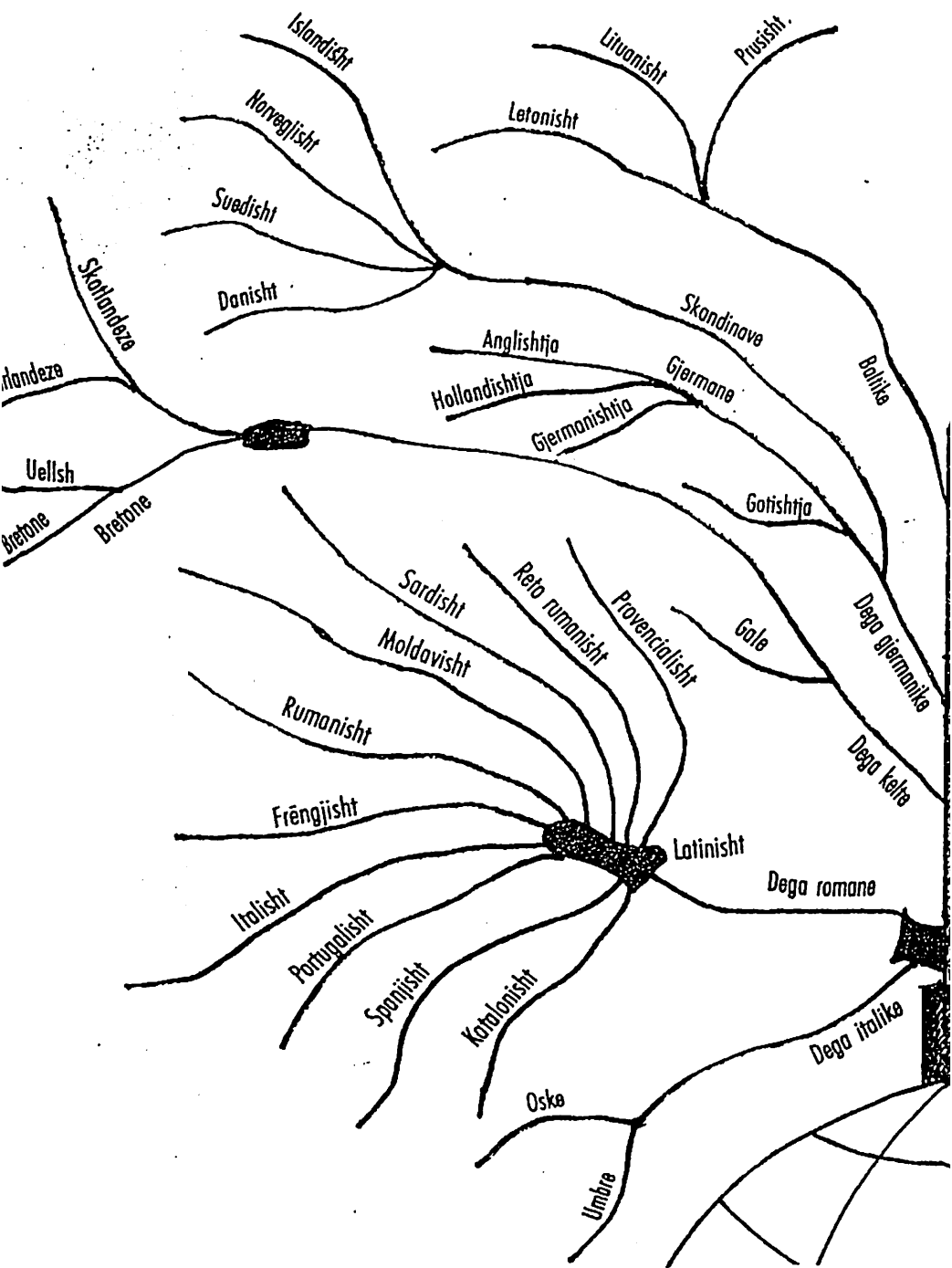
Historia e një gjuhe, ashtu sikurse edhe historia e popullit që e flet atë gjuhë, është një varg i pashkëputur, një vijimsi.

Do të ishte diçka ideale që të njihej historia e një gjuhe në tërë fillin e zhvillimit të saj, nga fillimi deri në fund, mirëpo kjo nuk arrihet kurrë sepse asnjë gjuhë nuk njihet që nga fillimi.

Gjuha shqipe bën pjesë në Familjen e Gjuhëve Indoeuropjane dhe formon një Degë më vete në këtë Familje; ajo nuk rrjedh prej asnjërës nga gjuhët e sotme të saj.

Karakterin indoeuropjan të shqipes e vuri në dukje për herë të parë **Rasmus Rasku** në vitin 1824, e theksoi Ksilanderi më 1835, dhe e vërtetoi përfundimisht **Franc Bopi** më 1854 me veprën e pavdekshme: **Ueber das Albanesische in Seinen Ver-**

Familja e Gjuhëve Indoeuropiane